

ФЕНОМЕН ТІНІ ЯК КОМПОНЕНТ, ЩО СКЛАДАЄ СТРУКТУРУ ПСИХІКИ

Бондаренко О.В.,

*студентка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м Київ, Україна,
e-mail: 2bev16@gmail.com*

Ковалькова Т.О.,

*к.пед.н., доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м Київ, Україна,
e-mail: tetianako@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2992-922X>*

Епоха нових технологій, що дозволяють взаємодіяти опосередковано, а також світова криза (викликана епідемією Ковід - 19 і передбачає періодичну самоізоляцію) - все це зменшує міжособистісну взаємодію і часто збільшує напругу, яка служить неминучою платою за соціалізацію і комфортне життя в сучасному суспільстві. Висуває вперед питання глибинного розуміння і прийняття своїх так званих «темних» сторін.

Незважаючи на те, що феномен Тіні вперше зустрічається в роботі К. Юнга «Психологічні типи» (1921 р.) [1], архетип Тіні залишається самим досліджуваним і невивченим одночасно. Враховуючи, що всі архетипи взаємопов'язані, так як відображають первісну цілісність людської психіки [2] і мають подвійну природу (одночасно доброзичливу і жахливу для людини) [3], то можна сказати, що Тінь - це архетипічна форма, що складається з матеріалу, пригніченого свідомістю; також її зміст включає ті тенденції і бажання, спогади і досвід, які відсікаються людиною, тому що суперечать соціальним стандартам і несумісні з Персоною, тобто уявленням людини про себе, його ідеалам [4]. В цілому, як структурний компонент Тінь звернена всередину індивіда і визначає розвиток його внутрішнього світу. На думку К. Юнга, архетип Тіні містить тваринні інстинкти, успадковані людьми від нижчих форм життя в ході еволюції. З цього безпосередньо випливає, що Тінь в структурі психіки втілює в собі тваринну сторону людської природи [5].

В образах праць К. Юнга, є дуже характерна цитата: «Людина стає просвітленою не тому, що уявляє себе фігурою зі світла, а тому що робить темряву свідомою». Іншими словами, якщо матеріал з Тіні повертається назад в свідомість, вона втрачає дуже багато зі своїх примітивних і моторошних рис. А найбільш небезпечною Тінь стає, коли не пізнана. У цьому випадку людина проєктує свої небажані риси на інших або придушується Тінню, не усвідомлюючи її. Відповідно до поглядів М.-Л. фон Франц, Тінь здатна до сублімації, тому її функція не стільки інфернальна, скільки репрезентаційна [6]. З огляду на вищесказане і проведений детальний аналіз місця Тіні в структурі психіки і структурі особистості було виявлено, що архетип Тіні неможливо повністю перевести в свідомість. Він трансформується впродовж всього життя. Тінь є дуже великим джерелом психічної енергії і дозволяє психіці особистості творити і розкривати свій потенціал.

Метод порівняльного аналізу отриманого матеріалу дозволив встановити нерозривність взаємозв'язку процесів, що відбуваються в структурі психіки і особистості, а саме при трансформації (прийнятті, розумінні) Тіні на рівні психіки відбуваються якісні зміни на особистісному рівні, що тягнуть за собою прояви в соціальному житті і її вдосконалення. Зменшення дискомфорту і загальної тривожності, підвищення відчуття впевненості, щастя і зниження психосоматичних проявів.

Далі шляхом аналізу була розкрита «негативна сторона медалі», що виявляється в процесах захоплення або поглинання архетипом Тіні структури особистості. Ці стани супроводжуються змінами в поведінці і можуть завдати відчутної шкоди як самій людині, так і її оточенню. Також феномен Тіні часто є в досвіді снів як темна, примітивна, ворожа або лячна фігура, так як вміст Тіні насильно витіснений зі свідомості і антагоністично свідомої точки зору. Також в снах фігура Тіні може з'явитися у вигляді тварини, карлика, волоцюги або будь-якої іншої фігури яка піддається впливу [7].

Аналізуючи отримані дані була проведена систематизація варіантів феномена Тіні:

1) за характеристикою психологічних властивостей, прихованих в Тіні (темна Тінь (якості особистості, які зазнали деформації, були відкинуті, бо вони не відповідають прийнятим нормам суспільства) і золота Тінь (якості особистості, які помилково зазнали деформації (відкинуті) в процесі отримання життєвого досвіду індивідуума)).

2) за масштабом та глибиною темної Тіні на особисту (будь-які якості, які індивід вважає неприйнятними, такі як грубість, різкість і ін.) і колективну (расові війни, релігійна нетерпимість).

3) за масштабом та глибиною золотої Тіні на особисту (будь-які позитивні якості, які індивід не готовий проявляти, наприклад, хоробрість, жертвовність) і колективну (об'єднання нації перед обличчям глобальної загрози, наприклад, війни, епідемії).

4) за ступенем залученості в Тінь виділяють заглибленість в Тінь і повне захоплення особистості архетипом Тіні.

Незважаючи на те, що для зручності розуміння ми як би розчленовуємо психіку і особистість на окремі складові, проте «людина і Тінь нероздільні, не можна просто придушити або видалити тіньову, погану сторону особистості» [8]. Також слід враховувати, що оскільки Тінь впливає на поведінку людей в процесі взаємодії, то її роль крім персоніфікації, носить також соціалізований компонент в структурі особистості.

Список використаної літератури:

1. Калініна І. Феномен Тіні. Теоретичне дослідження. Асоціація глибинної психології Теурунг: веб-сайт. URL: <https://teurung.org/fenomen-teni-teoreticheskoe-issledovanie/> (дата звернення: 15.09.2020)
2. Вавілова О.Ю. Глибинна психологія про проблему зла. Московська Асоціація аналітичної психології: веб-сайт. URL: https://www.maap.pro/biblioteka/stati/vavilova_problema_zla.html (дата звернення: 20.09.2020)
3. Голан А. Міф і символ: монографія. Москва: «Русліт», 1993. 376 с.

4. Фрейдджер Р., Фейдімен Дж. *Теорія Особистості і особистісний ріст: монографія*. Москва: Прайм-Евразнак, 2004. 604 с.
5. Сагайдак О.М. Доля як науковий феномен в історії та сучасності глибинної психології. Асоціація глибинної психології Теурунг: веб-сайт. URL: <https://teurung.org/sudba-kak-nauchnyj-fenomen-v-istorii-i-sovremennosti-glubinnoj-psihologii/> (дата звернення: 15.10.2020)
6. Давидов І.П. Структурно-функціональний аналіз архетипів колективного несвідомого. Укр. моск. УН-ТУ. СЕР. 7. Філософія. 2016. № 6. С. 82-97.
7. Хендерсон Д. *Тінь і Самість: монографія*. Москва: Клуб Касталія, 2018. 300 с.
8. Коркунова О.В., Бушуєва Т.І. Роль тіні як структурного компонента особистості. *Logos et Praxis*. 2017. Vol. 16. No. 8. 24-34 С. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-teni-kak-strukturnogo-komponenta-lichnosti/viewer> (дата звернення: 25.10.2020)